

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Elogia Societatis Iesv Sive Propvgnacvlvm: Pontificum,
Conciliorum, Cardinalium, Antistitum, nec non
Imperatorum, Regum, Principum & aliorum Virtute,
Religione, omniq[ue] Literatura illustrium (etiam ...**

Gomez, Cristobal

Antverpiæ, 1681

Henricus IV. n. 8

urn:nbn:de:hbz:466:1-38486

conficere. Ita Par. 2. Hist. Soc. lib. 4. num. 86. Quo non confecto (additur num. 90.) & quintum omniumque acerrimum senatus mandatum edidit. Quidquid olim nuperue à quouis contra obiectum esset, SOCIETATEM in Regnum acciperet, vti liberè in Gallijs, quemadmodum in cæteris Orbis Christiani Regnis publicæ salutis seruiret. Exitum rei immatura sanè intempestaque mors Regis SOCIETATIS propugnatoris acerrimi æque ac amatoris abruptit.

Caroli benignitas in Societatem.

7. A CAROLO IX. Qui Lugdunum ad res eius Urbis statuendas veniens, ubi salutatus ab Edmundo Augerio nostro, non dubitavit Rex Christianissimus de susceptis pro Religione laboribus agere gratias, & ad novos incitans, Patris (qui Tuba Franciæ dicebatur) ruere in amplexum: nec solum publico Regni, sed etiam propriæ SOCIETATIS bono consulturum se perbenigne recepit. Ita Par. 2. Hist. Soc. lib. 8. num. 80. Nec dubitavit asserere Rex tantus, se vnicum IESVITARVM Collegium pluris facere, & pro Religione, & pro Regni amplificatione, quam Omnium munificentissimam totius mundi arcem: seque IESVITAS, & pro subditis fidelissimis agnoscere huiusque SOCIETATIS incrementum ad gloriam quoque, & Maiestatem Regni, & populi Galliani pertinere. Sic in Imag. 1. sæc. Soc. lib. 5. cap. 10. fol. 668. ex Montan. in Apolog. pro Soc. cap. 54. Sed proh dolor! Pridie Kalendas Iunii ann. 1574. magno omnium bonorum dolore, & rei Christianæ publicæ incommodo talis ac tantus Princeps cessit à vita: cum ad cætera in SOCIETATEM merita, nuper ei potestatem fecisset, sua quævis obeundi ministeria, Domosque etiam Professas toto Regni statuendi. Ita Par. 4. Hist. Soc. lib. 2. num. 63.

Eius Collegium munificentissimæ arcis pro Religionis amplificatione præponebat.

Societas Musarum & licium.

8. AB HENRICO IV. quem publicè ferunt coram Regni Proceribus id affirmasse, SOCIETATE è Gallijs discedente, Musas quoque illinc abiisse, cum reuertente esse reuersuras. Ita in Imag. 1. sæc. Soc. lib. 3. cap. 4. fol. 345. Et datis ad Rupellanos 15. Kalend. Octob. anni 1606. litteris verè Regijs ita pro Socijs Rex ille cognomento Magnus scribit. Experti (inquit) pluribus in Urbibus

bus Regni nostri probitatem, capacitatem, atque modestiam Patrum SOCIETATIS, IESV, qui in omni consuetudine, moribus, atque doctrina sat liquido ostendunt, nihil se nisi vnam Dei gloriam habere præ oculis. Sic Ibid. lib. 5. cap. 10. fol. 668. Et ibidem addit, Nouem ipsos annos, quibus de re-

Eius scopus
Dei gloria.

Nil in ea
non inte-
gram.

ducenda in Gallias SOCIETATE deliberatum est, diligenter se inquisiuisse, num quid in ea, vel SOCIETATE culpabile reperiret, seque nihil in illa non integrum reperire potuisse, non semel professus est.

Cognita
nequit non
amari.

AB EODEM: Qui si quem videbat, audiebatue de Nostro- rum fama detrahentem, cohortabatur: Noris illos (inquebat) eos cognitos non poteris non amare: nam simul atque te in eorum consuetudinem immiseris, & has peruersas opiniones erues, & odium in studium amoremque conuerteris. Ita in Annal. Soc. ann. 1604. fol. 434. Et sepius asserebat: Amo SOCIETATEM vestram. Et aliàs: Perieramus Pater (Rectorem alloquebatur) perieramus. Hæretici iam omnes essemus, exularet à terris meis vera fides, nisi vos obstitissetis. In Annal. Soc. ann. 1608. fol. 237. Et aduersus quasdam ementitas in nos Hæreticorum calumnias aliquando respondit: IESVITAS sibi melius notos, perspettosque, ac longe alios, quam ipsi aut imprudenter iudicarent, aut inuidiosè criminarentur. Ita in Annal. Soc. ann. 1609. fol. 155. Et cum Idem Rex videret alios Hæreticos nostrum Ordinem calumniantes, quod IESV nomen præferret, idque arrogantiæ adscriberent, eorum confutauit ineptias, addiditque, sanè mallem dici IESVITA, quàm alio Nomine Religiosus. Sic apud P. Magallan. lib. Indic. cap. 3. v. 9. ses. 1. annot. 9. Et rursus aiebat; In-

Obstitit ne
vera fides
à Gallijs
exularet.

gentes Indiarum tractus, totque Hæreticorum regiones ad Catholicam fidem, per socios adhæfisse. Qui summè collatus fuit, cum solis Patribus SOCIETATIS in sua Gallia sexaginta sex millium (demptis alijs, quorum præ multitudine numerus ignoratur) ad fidem Romanam à Calvinismo paucis annis traductorum nomina & cognomina accepisset. Ita apud Paul. Leonard. Apolog. pro scient. Med. Par. 2. num. 82. Et aliquando cum amicis de Religiosis Fami-

De Ea
Henrici
Regis cele-
bre testi-
monium.

Infidelium,
& hæreti-
corum mi-
riades ad
fidem Ca-
thol. redu-
cit.

Aliud eiusdem Henrici testimonium.

lijis disputans, se quidem si animarum saluti operam dare vellet, Societatem; si contemplationi se addicere, Carthusianorum Familiam secuturum fuisse, dicebat. Sic apud P. Rho de Var. Hist. lib. 1. cap. 3. num. 1. de Ign. fol. 44. Nec silentio inuolenda celebris illa eiusdem Regis Christianismi vox: Neminem cui SOCIETATIS res perspecta est, de ea perperam aut loqui, aut sentire posse. Ita in Imag. 1. sec. Soc. lib. 4. cap. 14. orat. 4. fol. 558.

Qui pro Societate ad Gallias restituenda in Senatu perorat.

AB EODEM In Senatu Parisensi pro SOCIETATE acriter perorante. Is cum Reginâ, & magna Procerum Coronâ in Senatum venit pridie Natalitiorum ann. 1603. Hic Harleus primarius Præses bene longam & vehementem in nos Orationem habuit. Epitome erat conuictorum omnium, criminumque quæ Paschasius aliquando, atque Arnaldus in nos declamauerant. Grauter, vehementerque vrgebat, vt Senatus consultum quo toto Regno exulare iussa erat SOCIETAS, Rex adhuc ratum habere vellet, neque de restituendis tam noxijs hominibus ullam admittere cogitationem. Id obnixè rogare Senatores, adductos solo eius vitæ atque incolumitatis amore. Verum Rex Christianissimus sublatis primum in calum oculis, ac sereno vultu quasi causæ nostræ patronum ageret, nervosam contra, iudicioque plenam Orationem exorsus est. Nulla profectò unquam instituta actio nomini nostro honorifica magis, nulla theatro celebriori, nulla maiore Patrono; Eam, vt apud Petrum Mattheum, & Scipionem Duplex reperit, refert Imago 1. sec. Soc. lib. 4. cap. 7. fol. 508. Eam ego, vt apud Becanum Tom. 3. opuscul. quart. Batauic. num. 13. quia fusiori calamo descriptam inuenio, referam. Igitur actis primùm gratijs amplissimo Ordini de eâ quam præsefererat curâ, ac sollicitudine de Regis Regniq; incolumitate, cum esset acri vir ingenio, & perspicacissima mente Henricus, dixit.

Et ad rationes contra eam adductas egregie respondet.

Ad 2.

Quod viris è SOCIETATE IESV Poissiacum obiicitis Contentum, vtinam reliqui ita sese in eo gessissent, atque vnus duoue ex ijs qui peroppertunè eidem interfuerunt; sanè res multo melius Catholicis cessissent. Quamobrem & tunc non eorum

eorum ambitio, sed virtus enituit. Et sanè obstupeſco, dum diſpicio, vnde nam illis vitium ambitionis affingitis? ijs, inquam, qui dignitates, atque Sacerdota quæcumque ipsis offeruntur, reſpuunt: quique vouent ſe ad eadem nunquam aſpiraturos, nec verò aliud in hoc mundo cupiunt, quam omnibus ſuam gratis præſtare operam, qui eâ velint vti.

At diſplicet hoc Nomen IESVITARVM. Cur igitur non diſpliceant qui ſe Religioſos Trinitatis nominant? *Ad 2.* Quod ſi iſtos eiſdem eſſe probitatis, quales ſunt IESVITÆ arbitramini; cur item filias veſtras, eodem nomine, & virtute non æſtimatis, quali Pariſijs extant quæ Filia Dei nominantur? Quin etiam cur vos non iactatis non minus eſſe Ordinis Spiritus Sancti, quàm ſunt iſdem qui Ordinis ſancti Spiritus ſunt Equites mei? ſanè mallem dici IESVITA, quàm alio nomine Religioſus.

Sed additis: Sorbona eos damnauit. Sanè quidem: ſed eos non nouerat: qui ſi ab antiqua Sorbona paſſi ſunt repulſam, iam re melius perſpecta, qui ſunt nouæ Sorbonæ ab iſdem IESVITIS excoluntur, quos & ideo magnopere commendant. *Ad 3.*

Quod autem hætenus permiſſu, & vt dicitis, per modum prouilionis in Gallia vixiſſe, hanc mihi gloriam Deus reſeruabat (quam quidem vt gratiam cæleſtem agnoſco) nempe vt eos ſtatuam, atque omnino ſtabiliam. Itaque poſthac e-diçto, & decreto apud nos erunt. Reges mei prædeceſſores voluerunt eos admittere. Volo ego eoſdem ſtatuere. *Ad 4.*

De Academia Pariſienſi, quæ ijs fuerit aduerſata, id inde accidit, quod alijs diligentiores fuère, atque aprioris (teſtabatur hoc frequentia ſtudentium, quæ ad illorum Collegium confluebat) quodque in ea nondum erant admiſſi. At nunc eos non reſpuit: iubebo enim vt admittantur, quod cogemini à me petere, vt efficiant. *Ad 5.*

Obiicitis: Doctores qui ſunt in veſtro Senatu nihil didiciſſe à IESVITIS. Sic Doctores ſunt ſeniores, id ipſum fateor: ij

enim antequam IESVITÆ Gallis innotescerent, disciplinis alibi operam dederunt. Sed enim non me latet alios secus de ijs loqui, eosque adeò qui vestri sunt Ordinis. Et verò ipsis oculis cernimus eorum absentia, relictam esse desertam Academiam vestram, ad eosque etiam extra Regnum nostrum accurrere, decreta nihil curantes, & pœnas quas aduersus eiusmodi homines promulgastis.

Ad 7.

Quod fœderatis adhaerint, id temporum iniuriæ, non autem ipsis est adscribendum. Certè minore culpa, quàm alij id fecêre: ac certus sum eandem illorum constantiam, cum ijs beneficijs iunctam, quæ erga illos conferam, mihi magis, quàm fœderatis, eos esse deuincturam.

Ad 8.

Bonæ indolis adolescentes (dicas) ad se alliciunt. Ego verò eò magis hoc nomine istos æstimo. Nonnenos fortiozem militum delectum habemus. Quod si studijs, & commendationibus inter vos locus non esset, an ne aliquem vestro cœtu indignum cooptaretis in Senatum? Si IESVITÆ suos vobis præceptores aut concionatores traderent Ignaros, eos sine dubio irrideretis: at cum ingenio valeant eos arguitis? quod sint ad res attentiores calumnia est? in vniuerso Regno quantacumque Collegia obtinuerant, redditus annui eorum omnium non excedebant duodecim, siue quindecim aureorum millia.

Ad 9.

Voto autem Obedientiæ, quo se Pontifici Maximo obstringunt, non adigentur, vt externis propius adhæreant, quàm fiet fidelitatis iuramento, quod mihi præstabunt. Quare nec aliquid quod suo Principi naturali aduersetur attentabunt. Porro votum illud Pontificium, eò tantum spectat, cum eorum opera is qui Pater est Ecclesiæ, & Pontifex Max. vti velit ad conuertendos infideles: ac planè liquet ingentes Indiarum tractus, totque Hæreticorum regiones ad Catholicam fidem per eosdem accessisse, idque est, quod sæpè dixi, si Hispania suis IESVITIS vta est, cur Gallia Gallis IESVITIS non vtetur! an alijs deteriores sumus? Hispania ne Gallis est

ama-

amabilior? Quod si Hispania suis est amabilis, cur Gallia non erit Gallis?

Additis: IESVITÆ ingrediuntur vt possunt. Ita verò & alij faciunt. Quin & ipse vt potui in meum Regnum ingressus sum. Sed & credere, & fateri debemus magnam eorum esse patientiam, quam certè admiror. Hac enim & ipsa vitæ probitate perficiunt omnia. Ad 10.

Neque vero eos minoris æstimo, quod suum egregiè colant Institutum. Propterea enim stabit illorum SOCIETAS, quæ causa fuit, cur nulla in re leges eorum immutauerim. Quod si nonnullarum conditionem imminui, quæ non probarentur externis, fatius est, vt exteri leges à nobis accipiant, quàm vt ab ijs accipiamus. Ac quidquid huius rei sit, mei mecum subditi iam conueniunt. Ad 11.

Quod nonnulli Ecclesiastici IESVITIS aduersantur, scientiam semper odio habuit imperitia. Obseruauì autem cum de ijs restituendis loqui cœpi, duo in primis genera hominum restitisse, Hæreticos, & improbos Ecclesiasticos. Quod quidem acriorem mihi stimulum ad eos reuocandos addidit. Ad 12.

Quod de Pontifice Maximo optimè sentiant, eumque reuereantur, id quoque ipse facio. Hoc tamen non sum nescius nihil ab ijs amplius de summi Pontificis potestate dici, doceriue quàm reliqui Theologi, Catholicaque doceat Ecclesia. Ad 13.

Neque verò aliquid docent, quod Ecclesiastici mihi non tribuant, quod est tribuendum. Nec vnquam inuentus est qui ab ijs necem Regum didicerit. Quare totum hoc quod illis obiicitur, nihil est. Triginta & amplius anni effluxere, cum in Gallia iuuentutem excolunt, centumque Scholasticorum millia ex eorum Collegijs aut studia absoluerunt, aut ad ea quæ Iurisprudentiæ, siue Medicinæ sunt accesserunt. An ne istorum aliquis id se didicisse, vel audiuisse à IESVITIS factus est? Addo. Ministri extant Hæreticorum, qui plures annos Ad 14.

annos apud IESVITAS vixerunt: interrogate eos, quid de vita IESVITARVM sentiant. Profecto censendum est eos quàm pessimè de ijs locuturos, nisi aliam ob causam certè vt suam de ijs emigrationem excusent. Iam vero mihi liquido constat id fuisse ab ijs quæsitum; respondisse autem, de moribus IESVITARVM nihil esse quod obloqui quisquam possit. Quod verò ad doctrinam attinet, neminem latere quid doceant. Sane pauci huic examini se subiicerent, & conscientiam eius opus est esse securam, qui aduersariæ sententiæ stare velit.

Ad 15. De Barerio qui me voluit interficere tantum abest, vt IESVITA eius confessionem (quemadmodum dicitis) exceperit, vt à IESVITA præmonitus de tota re fuerim: Bareriumque alter IESVITA monuerit, damnationem æternam incursum, si id vnquam attentasset.

Ad 18. De Castello nihil vnquam cruciatibus, & tormentis extorqueri potuit aduersus Baradæum, neque contra alium quemlibet IESVITAM: quod nisi ita res habet, cur eis pepercistis, nec supplicium de ijs sumpstistis, qui & in vestra potestate, & adeo erant in vinculis.

Sed demus (non tamen concedentes) aliquem ipsorum id ausum fuisse, an ne omnes Apostoli ob vnum Iudam plectendi fuerint? aut ego satisfaciam pro latrocinijs, criminibusque omnibus, quæ posthac commiserint qui sub me militarunt? Tunc me Deus reddere & humilem, & saluum voluit, quare ei gratias ago. Ipse me docet, vt illatas condonem iniurias quod propter eum facio lubens. Quin & quotidie pro meis hostibus oro; tantum abest, vt hæc meminisse velim, ad quæ parum Christianè me hortamini. Quod quidem mihi accidit à vobis inactum. Omnes egemus gratia Dei: hanc eam bono emam pretio, vt meæ erga alios gratiæ non parcam.

Ad 19. De Sororis nostræ Matrimonij dispensatione iam eius sanctitas eam concessit: ac scimus Patres IESVITAS negotio isti non

non fuisse aduersatos. Quod si Hispanus, & IESUITA, & Cardinalis operam mihi suam præstitit, qua benedictionem à nostro sancto Patre summo Pontifice consequeretur, cum fidem Catholicam sum amplexus, cur meos naturales subditos in suspensionem vocatis? ex eis noscam quæ noscenda iudicauero, neque illis aliud quàm quod mihi libuerit communicabo. Sinite, vt tractem, & ducam ipse hanc SOCIETATEM: difficiliore, & minus aptos ad mentem adduxi: Itaque meæ voluntati obtemperate.

Hæc cum dixisset Rex Christianissimus forti, militarique eloquentia omnium stupor, atque admiratio fuit; non tantum quod capita omnia ab Harleao allata tam recenseret, reselleretque accurate, verum multo magis, quod ita palam ostenderet, quanta beneuolentia complecteretur hanc Familiam tot ubique odijs exagitatam. Oratio Regis beneuolorum omnium plausu excepta, freudente licet aduersariorum inuidia: qui beneficium Regis irritum reddere conabantur. Id ubi inaudit Henricus, ad se vocatos stomachosè increpuit; atque illico ad tribunal pergere, neque inde priusquam confecto negotio exire compulit; addito in scriptis decretorio mandato, Vt sine mora, & sine approposita vlla conditione, Decreti sui promulgatio, quàm primum fieret: expensa, examinataque à se omnia; mandare, iubere, vt Societas suis in Gallia sedibus restituatur publica Senatus auctoritate. Et ita factum, & factum bene. Tam expresse Regis voluntati nihil amplius refragari sunt ausi. Hisce literis 11. Ianuarij, 1604 expeditis, omnia ad reditum parari cœpta. Mox & deiecta Pyramis, infame monumentum. Ita refertur in Imag. 1. sec. Soc. lib. 4. cap. 7. fol. 5 10. Restituta igitur Societas suis sedibus ab Henrico IV. post duram hiemem uberius germinare cepit, & velut in fecundiori post otium, & cessationem nouali letiores segetes proferre. Fouit reductam Rex ea benignitate, quâ reuocauerat: cuius quidem beneficij memoria non nisi cum Societate occidet. Sed parum illi fuit, si sua apud nos memoria extaret, suum illud magnanimum, & quale fuit Alexandri pectore, maius mundo COR, in Flexiani Collegij Templo tumulari iussit: vt, quantum Societatem

Et tandem Henrici decreto restituta Societas.

Et diruta Pyramis in eius infamiam erecta.

Et Rex cor suum in amoris pinguis Societati testamento laegauit.

Cordi haberet, etiam post mortem testaretur. Sic Ibid. lib. 2. cap. 4. fol. 212.

*Patris sui
decretum
de resti-
tuenda
Societate
Ludouicus
Rex confir-
mat.*

9. ALVDOVICO XIII. *In Decreto pro Societate peregrinatio:*
Cum Henricus (*inquit*) magnus Dominus, & Pater noster, in obsequij sui bonum, subditorumque suorum commodum, vtile ac valde necessarium iudicasset, IESVITAS in Regnum suum introducere, ac statuere, habito cum Principibus consanguineis nostris, præcipuisque Regni Ministris maturo consilio, ex ipsorum iudicio, ac suo motu proprio, certa scientia, plena potestate, & auctoritate regia, eisdem IESVITIS edicto lato, mense Septemb. ann. 1603. facultatem concessit redeundi, & habitandi in locis, ac partibus præfato Edicto contentis, alijsque postmodum literis suis concedendis. Quo Edicto in Regio nostro Parlamento Parisiensi registrato 2. Ianuar. ann. 1604. præfatus Dominus, & Pater noster eisdem IESVITIS plurimas Regni huius Ciuitates inhabitandi potestatem fecit: quod quidem summa cum subditorum nostrorum voluptate factum, & executioni mandatum est, qui in educatione filiorum suorum ad pietatem iuncto bonarum literarum studio, quidquid optare potuissent, affecuti sunt, vt in ipsorum manus proprium cor deponere statuerit. Quod quidem post eius obitum ipsis traditum, & in Flexianum Templum delatum fuit. Ideo ne quis voluntatem nostram in dubium reuocare possit, ex certa scientia nostra, plena potestate, proprio motu, & auctoritate Regia ob eadem rationes, quæ prædictum Dominum & Patrem nostrum permouerunt, quæque adhuc perseverant, præsentibus manu nostra subscriptis, & iudicio dilectissimæ & honoratissimæ Reginæ regentis Matris nostræ, consanguineorum nostrorum & præcipuorum Regni nostri Ministrorum laudauimus, confirmauimus, & rationem habuimus, laudamus, confirmamus, & rationem habemus, præfatorum Iesuitarum in hoc Regnum nostrum, partes, terras, ac dominia nobis subdita admissionem. Ac quantum opus est, aut foret denuo concessimus